

1. Relacje między prawem a moralnością. Wskaż nieprawidłową odpowiedź:

- a.) Relacja przedmiotowa określa zakres oddziaływania norm prawa pozytywnego oraz norm moralnych (moralności sensu largo), gdzie przyjmuje się, że prawo to minimum moralności albo że zakresy te krzyżują się, i istnieją zarówno zachowania, które reguluje moralność, a nie reguluje prawo; oraz istnieją takie zachowania, które są regulowane wyłącznie przez prawo oraz istnieje sfera zachowań, która jest regulowana i przez prawo i przez moralność.
- b.) Relacja walidacyjna wedle zwolenników teorii prawa natury umożliwia odrzucenie stosowania niemoralnego prawa (np. wg G. Radbrucha, że jeżeli norma prawna w sposób wyjątkowo rażąco narusza elementarne normy moralne, to traci ona moc obowiązującą i ani organy państwowe nie są zobowiązane do jej stosowania ani obywatele do jej przestrzegania – tzw. formuła Radbrucha),
- c.) Nowoczesna nauka prawa jednoznacznie odrzuca możliwość odwoływania się do moralności jako wyłącznej podstawy prawnej do odmowy stosowania się do przepisów prawnych powszechnie obowiązujących.

2. Wskaz zdanie prawidłowe - art. 2 TUE stanowi, że UE opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn. W nauce przyjmuje się, że:

- a.) Kolejność, w jakiej art. 2 TUE wymienia wartości, na których opiera się Unia, nie oznacza ich hierarchiczności. Wszystkie wartości wskazane w tym przepisie są podstawowe i żadna z nich nie jest zrelatywizowana instrumentalnie, nie jest wartością hipotetyczną, czyli wartością środka ocenianego ze względu na cel. Konflikty między wartościami są rozwiązywane podobnie jak konflikty między zasadami, czyli w procesie ważenia tych wartości,
- b.) Wartości podstawowe legitymizują, jednoczą i federalizują Unię Europejską oraz budują jej tożsamość. Są niepodzielne i stanowią duchowo-moralne dziedzictwo Unii (tak TSUE w wyr. z 15.03.2018 r., T-1/17, La Maffia Franchises, SL przeciwko Urzędowi Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej, EU:T:2018:146, pkt 36).
- c.) Uwzględnienie w przepisie art. 2 TUE wartości oznacza, że Unia nie jest organizacją międzynarodową aksjologicznie neutralną. Jest to doniosłe w perspektywie wolnościowej, w której instytucjonalna ochrona wolności nie redukuje się do negatywnego obowiązku nieingerencji w sfery wolności, lecz zakłada zdecydowane działania w celu ochrony aksjologicznie ugruntowanego porządku konstytucyjnego UE.
- d.) Wszystkie powyższe odpowiedzi są prawidłowe.

3. Wskaż błędną odpowiedź. Przepisy prawne w celu otwarcia systemu prawa stanowionego (pozytywnego) na moralność konstruowane są wedle pewnych tzw. technik legislacyjnych. Do najważniejszych technik inkorporacji zalicza się:

- a.) Bezpośrednią inkorporację moralności do prawa pozytywnego, przepisy odsyłające do norm moralnych oraz terminy wartościujące, których wykładnia i rozumienie opierają się na wartościach pozaustawowych
- b.) przepisy bezwzględnie obowiązujące i względnie obowiązujące.

4. Wskaż zdanie fałszywe. Spory o treść zasady praworządności opierają się w szczególności na różnicy zdań pomiędzy zwolennikami formalnego i materialnego pojmowania praworządności:

- a.) Zgodnie z zasadą praworządności formalnej praworządność to obowiązek przestrzegania prawa bez względu na jego treść. Warunkiem praworządności formalnej nie jest słuszność i racjonalność prawa.
- b.) Zdaniem zwolenników praworządności materialnej, by uznać państwo za państwo praworządne konieczne jest, by prawo spełniało nie tylko wymienione warunki formalnej praworządności, ale ponadto - określone warunki materialne, które zagwarantują słuszność i racjonalność prawa (np. by prawo uznawało podstawowe instytucje demokratyczne, a zwłaszcza instytucje demokracji parlamentarnej oraz respektowało podstawowe prawa obywatelskie,
- c.) Ustroju konstytucyjnego nie powinno oceniać się w kategoriach gwarantowania zasady praworządności, a ocena ta dotyczyć może wyłącznie aktów prawnych niższego rzędu.

5. Szczególna pozycja władzy sądowniczej. Zaznacz błędną odpowiedź:

- a.) Zasada podziału władzy zakłada szczególny sposób normowania stosunków władzy sądowniczej z pozostałymi władzami. Pomiędzy władzą ustawodawczą a wykonawczą możliwe są różne formy wzajemnych oddziaływań i współpracy, dopuszcza się również istnienie obszaru, w którym kompetencje organów należących do obu władz przecinają się lub nakładają. Natomiast relacje między władzą sądowniczą a pozostałymi muszą opierać się na zasadzie „*separacji*”,
- b.) Szczególna pozycja władzy sądowniczej wynika art. 173 Konstytucji, który statuuje zasadę niezależności i odrębności sądów i trybunałów. Przyjmuje się, że podział władz nie oznacza ich równości czy równorzędności, bowiem władzy sądowniczej – jako jedynej – konstytucyjnie zagwarantowano w ustroju Państwa odrębność i niezależność od innych władz. Tego rodzaju przymioty nie przysługują egzekutywie i legislatywie, co wynika z odpowiedzialności politycznej rządu przed Sejmem i możliwości jego odwołania.
- c.) Konstytucyjnie zagwarantowana separacja władzy sądowniczej dopuszcza prawo przyjęcia przez ustawodawcę rozwiązań wprowadzających zależność sądów od Sejmu w celu ich kontroli przez władzę ustawodawczą.

6. Zaznacz właściwą odpowiedź.

- a.) W przeważającym orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że z uwagi separację władzy sądowniczej od pozostałych władz nie można przyznać władzy ustawodawczej lub wykonawczej decydującej roli w procesie powoływania sędziów.
- b.) Jeżeli Sejm chce zwiększenia swej roli w procesie powoływania sędziów lub ich przenoszenia w stan spoczynku, może to zrealizować wyłącznie w razie spełnienia przesłanek zabezpieczenia szczególnego interesu kierownictwa politycznego Państwa.
- c.) Odrębność i niezależność sądów nie oznaczają wyłączenia z mechanizmu równowagi trójpodziału władz, o którym mowa w art. 10 ust. 1 Konstytucji, a w konsekwencji Minister Sprawiedliwości może dowolnie tworzyć i znosić sądy w drodze rozporządzenia w celu realizacji programu kierownictwa politycznego Państwa.

7. Zaznacz błędną odpowiedź. Jedną z najważniejszych i najbardziej reprezentatywnych teorii sprawiedliwości proceduralnej przedstawił J. Rawls w *A Theory of Justice* (Harvard University 1971):

- a.) J. Rawls wyróżnił trzy typy sprawiedliwości proceduralnej: czystą, doskonałą i niedoskonałą. Różnica między

sprawiedliwością proceduralną „czystą” a „doskonałą” i „niedoskonałą” polega na tym, że w pierwszym wypadku stwierdzana jest sprawiedliwość procedury w sposób niezależny od oceny rezultatu, do którego przestrzeganie tej procedury prowadzi, w drugim zaś wypadku sprawiedliwość procedury jest pochodną sprawiedliwości rezultatu. Po trzecie, różnica między sprawiedliwością proceduralną doskonałą a niedoskonałą polega na tym, że procedura **doskonale sprawiedliwa** pozwala na niezawodne osiągnięcie sprawiedliwego wyniku w każdym wypadku zastosowania tej procedury, podczas gdy w wypadku **sprawiedliwości proceduralnej niedoskonałej** zachodzi duże prawdopodobieństwo sprawiedliwego rezultatu, lecz nie można mieć co do tego całkowitej pewności.

- b.) Teoria J. Rawlsa stara się pokonać wady podziału sprawiedliwości na formalną i materialną, gdzie przyjmuje się, że koncepcja J. Rawlsa nie jest *stricte* formalna, gdyż opiera się na materialnych założeniach: równości i wolności.
- c.) Sprawiedliwość proceduralna nie może być wartością samą dla w sobie, i w rozwiniętych systemach prawnych nie uznaje się jej prymatu w oderwaniu od reguł materialnoprawnych (np. Sąd Najwyższy USA, stosując *due process of law* nadaje proceduralnej sprawiedliwości zarówno znaczenie proceduralne, jak i materialne, stwierdzając, że płynące z niej gwarancje zobowiązują instytucje publiczne nie tylko do stosowania określonych procedur (*procedural due process*), lecz także do nadawania normom prawnym określonego kształtu materialnego (*substantive due process*).
- d.) Elementy składające się na sprawiedliwość proceduralną na gruncie przepisów postępowania cywilnego, karnego i administracyjnego realizowane są przez trzy zasady prawne: prawo do osobistego udziału w czynnościach procesowych, prawo do uzasadnienia decyzji sądu lub organu administrującego oraz bezstronność i niezawisłość sędziego.
- e.) Wszystkie odpowiedzi są prawidłowe.

8. **Wykładnia statyczna i dynamiczna: zaznacz prawidłową odpowiedź.** Interpretator w procesie wykładni tekstu prawnego może się odwoływać do ocen i wiedzy „prawodawcy” z chwili wydania danego aktu prawodawczego (wykładnia statyczna tekstu prawnego) albo do ocen i wiedzy przypisywanych „prawodawcy” w chwili dokonywania wykładni (wykładnia dynamiczna tekstu prawnego). W związku z tym:

- a.) w przypadku wykładni dynamicznej, jest to wykładnia prowadząca do ustalenia treści przepisu prawnego zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-politycznymi, a treść normy prawnej ulega zmianie wraz ze zmianą sytuacji.
- b.) wykładnią statyczną jest wykładnia prowadząca do ustalenia treści przepisu prawnego zgodnie z intencją ustawodawcy (historycznego), która faktycznie istniała przy uchwalaniu danego aktu prawnego, a treść normy prawnej nie ulega zmianie w czasie.
- c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.

9. **Zaznacz prawidłową odpowiedź. Relacja pojęć: przepis prawny a norma prawna** jest istotnym elementem dyskursu na temat rozumienia prawa, relacji wykładni derywacyjnej do klaryfikacyjnej oraz ma bardzo istotny wpływ na wynik stosowania prawa. W ogólnej teorii prawa najczęściej przyjmuje się, że:

- a.) relacja pojęć przepis prawa a norma prawna w teorii prawa nie jest ujmowana zgodnie i zagadnienie to budzi istotne kontrowersje,
- b.) w teorii prawa przyjmuje się, że możliwe jest przyjęcie następujących rozwiązań: rezygnacja ze stosowania

- pojęcia norma prawna na rzecz przepis prawa, traktowanie tych pojęć zamiennie jako równoznacznych, przyjęcie, że norma prawna określa znaczenie przepisu prawa, traktowanie normy prawnej jako reguły zachowania (wypowiedź) skonstruowaną na podstawie przepisów prawa albo założenie, że prawo składa się tylko z norm prawnych, a przepis jest zwrotem zawartym w tekście aktu normatywnego,
- c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.

10. Wskaż właściwą odpowiedź - wykładnia tekstu prawnego a norma prawna na przykładzie art. 2 i art. 7 TUE połączonych w jednej normie prawnej:

- a.) Model wykładni art. 2 TSUE (w wyroku z 16.02.2022 r., C-157/21, Polska przeciwko Parlamentowi i Radzie), m.in. wyjaśnił następująco: „przestrzeganie przez państwo członkowskie wartości wskazanych w art. 2 TUE stanowi warunek korzystania ze wszystkich praw wynikających ze stosowania traktatów do tego państwa członkowskiego” (pkt 144), „poszanowanie tych wartości nie może bowiem zostać sprowadzone do obowiązku, którego państwo kandydujące jest zobowiązane dopełnić w celu przystąpienia do Unii i od którego mogłoby się uchylić po przystąpieniu”, „wartości wskazane w art. 2 TUE zostały określone i są podzielane przez państwa członkowskie. Definiują one samą tożsamość Unii jako wspólnego porządku prawnego. A zatem Unia powinna być w stanie, w granicach swoich uprawnień przewidzianych w traktatach, bronić tych wartości”
- b.) Orzecznictwo TSUE i wykładnia KE przesądza, że art. 2 jest wiążący dla UE, która jest obowiązana do „wprowadzania w życie” wartości w nim wymienionych oraz uwzględniania i konkretyzacji tych wartości w prawie Unii.
- c.) Przepis ten wiąże także państwa członkowskie Unii, które są obowiązane do uznawania tych wartości jako wartości wspólnych oraz przestrzegania prawa Unii, które wprowadza je w życie. Poszanowanie przez państwo członkowskie wartości zapisanych w art. 2 TUE stanowi warunek korzystania ze wszystkich praw wynikających z zastosowania traktatów do tego państwa członkowskiego (por. wyrok TS z 20.04.2021 r., C-896/19, Repubblika, pkt 62).
- d.) Przepis art. 2 TUE aktywnie interpretowany przez Trybunał istotnie poszerza zakres stosowania prawa Unii i jej kompetencji.
- e.) Operacjonalizacja wartości wymienionych w art. 2 poprzez ich konkretyzację wyraża się w tym, że przepis art. 2 jest stosowany łącznie z przepisami, które są jego konkretyzacją. Na przykład treść wartości rządów prawa jest uściślana przez przepis art. 19 ust. 2 zdanie drugie TUE (por. wyrok TS z 24.06.2019 r., C-619/18, Komisja przeciwko Polsce: skuteczna ochrona sądowa jako element treści rządów prawa) oraz art. 47 KPP (prawo do skutecznej ochrony sądowej/ prawo do niezależnego sądu jako element treści rządów prawa – por. wyrok TS z 25.07.2018 r., C-216/18 PPU, LM, EU:C:2018:586, pkt 48).
- f.) Szczególna relacja zachodzi między art. 2 a art. 6 TUE. Ten ostatni przepis może być uważany za konkretyzację/uściślenie przepisu art. 2 w zakresie, w jakim określa trzy systemy praw podstawowych oraz trzy mechanizmy prawne ich ochrony w Unii Europejskiej – Kartę praw podstawowych, Europejską Konwencję Praw Człowieka oraz zasady ogólne prawa unijnego
- g.) Stosunki między art. 2 i art. 7 TUE są relacjami przepisu sankcjonowanego do przepisu sankcjonującego. Przepis art. 7 określa bowiem sankcje organizacyjne za naruszenie art. 2 przez państwo członkowskie UE oraz zasady i tryb postępowania w sprawie nałożenia takich sankcji.
- h.) Wszystkie powyższe punkty charakteryzujące art. 2 w zw. z art. 7 TUE są prawdziwe.

11. **Wnioskowanie a simile.** Zaznacz prawidłową odpowiedź. Wnioskowanie z podobieństwa znajduje zastosowanie w przypadku istnienia rzeczywistej luki w prawie. Przyjmuje się, że:
- a.) jest to wnioskowanie z podobieństwa lub analogii, które występuje w dwóch podstawowych formach: analogii z ustawy (analogia legis) oraz analogii z prawa (analogia iuris),
 - b.) jest to wnioskowanie, które wypadkach interpretator stosuje w drugiej kolejności, ponieważ w pierwszej kolejności należy posłużyć się dyrektywami wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej. Jeżeli jednak przy ich pomocy nie uda się usunąć luki w prawie, powinien on wówczas posłużyć się regułami wnioskowań prawniczych,
 - c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.
12. **Analogia legis. Zaznacz prawidłową odpowiedź** - wnioskowania z podobieństwa dzielimy na analogia *iuris* i analogia *legis*. W przypadku analogii *legis*:
- a.) jej podstawą jest zawsze jakiś konkretny przepis prawny, który musi zostać wskazany we wnioskowaniu organu stosującego prawo,
 - b.) następuje stosowanie zamiast przepisu prawa zasady prawa lub nawet celu i tzw. *ducha* ustawy.
13. **Wnioskowanie a contrario. Zaznacz prawidłową odpowiedź.**
- a.) W polskiej teorii prawa argument z przeciwieństwa (*a contrario*) definiowany jest najczęściej jako odwrotność wnioskowania przez analogię.
 - b.) Przyjmuje się, że jeżeli analogia upoważnia do zastosowania podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych do sytuacji, które są do siebie pod istotnymi względami podobne, o tyle wnioskowanie z przeciwieństwa właśnie takiego wnioskowania zabrania.
 - c.) Obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.
14. **Wnioskowanie a fortiori.** Do rodzajów wnioskowanie a fortiori zalicza się:
- a.) *argumentum a maiori ad minus* (wnioskowanie z większego na mniejsze),
 - b.) *argumentum a minori ad maius* (wnioskowanie z mniejszego na większe)
 - c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.
15. **Źródła prawa.** Zgodnie z art. 87 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483):
- a.) Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.
 - b.) Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej mogą być także orzeczenia Sądu Apelacyjnego.
16. **Podział wykładni ze względu na jej moc wiążącą. Powszechnie wyróżnia się następujące typy wykładni na podstawie kryterium mocy wiążącej wykładni:**
- a.) wykładnia autentyczna, wykładnia legalna, wykładnia operatywna, wykładnia doktrynalna.
 - b.) wykładnia autentyczna i literalna,

c.) wykładnia rozszerzająca, zawężająca i legalna.

17. Podział wykładni ze względu na zakres. Z ww. punktu widzenia możemy wyróżnić trzy typy wykładni:

- a.) wykładnię literalną (*interpretatio declarativa*), wykładnię rozszerzającą (*interpretatio extensiva*), wykładnię zawężającą (*interpretatio restrictiva*),
- b.) wykładnię derywacyjną i klaryfikacyjną,
- c.) wykładnię literalną i operatywną.

18. Zaznacz błędną odpowiedź - zgodnie z art. 65 Kodeksu cywilnego: § 1. Oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. § 2. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. W prawie polskim wśród najważniejszych cech tej instytucji prawnej wskazuje się:

- a.) **Wykładnia wg art. 65 KC opiera się na założeniach tzw. kombinowanej metody wykładni oświadczeń woli**, zmierzającej do uwzględnienia w odpowiednim zakresie zarówno rzeczywistej woli podmiotu składającego oświadczenie woli, jak i wzbudzonego przez to oświadczenie zaufania innych osób, w tym samego adresata oświadczenia woli.
- b.) **Art. 65 § 1 KC stanowi o tym, jak „tłumaczyć” oświadczenie woli.** Powszechnie przyjmuje się, że wykładnia oświadczenia woli polega na ustaleniu jego znaczenia. Wykładnia oznacza proces, w ramach którego przypisuje się znaczenie określonemu przedmiotowi (pragmatyczne rozumienie „interpretacji”/„wykładni”). Niekiedy ujmuje się wykładnię nie jako proces, lecz jako rezultat (interpretacja w sensie apragmatycznym). Niezależnie od danego poglądu zawsze chodzi nie o jakiegokolwiek, lecz o „właściwe” rozumienie oświadczeń woli
- c.) **Znaczenie celu czynności prawnej wedle art. 65 § 2 KC jest wysunięte na pierwszy plan przy interpretacji umowy.** Zastosowanie dyrektywy celu czynności prawnej rozciąga się na wszystkie oświadczenia woli składane innym osobom. Cel czynności prawnej jest to jej skutek nieobjęty treścią oświadczenia woli, tzw. skutek dalszy - stan rzeczy, który ma być zrealizowany w następstwie wykonania uprawnień i obowiązków wynikających z dokonanej czynności prawnej. Nie chodzi o skutki prawne zawarcia umowy (powstanie wyrażonych w niej czy wynikających z przepisów prawa uprawnień i obowiązków), ale o stan rzeczy, który ma być osiągnięty w wyniku wykonania tych uprawnień i obowiązków. Przede wszystkim chodzi tu o indywidualny cel konkretnej umowy. Żeby można było mówić o istnieniu takiego celu, musi on być wspólny dla obu stron albo przynajmniej musi to być cel, do którego zmierza jedna ze stron i który zakomunikowała ona drugiej stronie, a ta druga strona zawierając umowę go akceptuje. Dopiero w braku tak uzgodnionego celu indywidualnego należy brać pod uwagę cel rozumiany obiektywnie - stan rzeczy, jaki normalnie powstaje przez realizację czynności prawnej danego typu. Rozumienie celu umowy jako co najmniej celu jednej ze stron zaakceptowanego przez drugą, jest powszechnie przyjęte w orzecznictwie, często nawet SN nie wymaga choćby milczącej akceptacji, a jedynie uzyskania wiadomości o celu, do którego zmierza kontrahent ("*Nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarczy - przez analogię do art. 491 § 2, art. 492 i 493 KC - cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej*" – tak np. wyr. SN: z 15.12.2006 r., III CSK 349/06, Legalis; z 28.2.2013 r., III CSK 70/12, Legalis; z 5.3.2008 r., V CSK 418/07, Legalis; z 8.1.2010 r., IV CSK 269/09, Legalis; z 21.12.2010 r., III CSK 47/10, Legalis).
- d.) Cel czynności prawnej ma dwojakie znaczenie w procesie wykładni oświadczenia woli. Po pierwsze, w razie

konkurencji kilku możliwych wyników wykładni oświadczenia należy wybrać ten, który lepiej (skuteczniej, łatwiej, taniej) pozwala osiągnąć przypisywany stronom cel. Wynika to z założenia, że strony zawierające umowę działają racjonalnie, a więc przyjmują na siebie tylko takie zobowiązania, które są niezbędne do osiągnięcia swoich celów i dążą do uzyskania takich praw, które najpełniej pozwolą te cele zrealizować. Ta dyrektywa jest m.in. podstawą stosowania wykładni in favorem debitoris (w przypadku czynności nieodpłatnej lub umowy jednostronnie zobowiązującej, jeżeli po zastosowaniu ogólnych reguł interpretacyjnych sens oświadczenia nie jest jasny, należy interpretować je na korzyść dłużnika, czyli w taki sposób, by z oświadczenia wynikało dla niego mniej obowiązków). Po drugie, kryterium celu pozwala nadać pewnym zachowaniom znaczenie oświadczenia woli, jeżeli osiągnięcie skutku danego zachowania nie byłoby możliwe bez złożenia takiego oświadczenia woli. Na tej zasadzie np. uznaje się wezwanie do zwrotu przedmiotu najmu za wypowiedzenie stosunku najmu.

e.) Wszystkie odpowiedzi są nieprawidłowe.

19. Wskaż zdanie fałszywe - mechanizm kształtowania treści stosunku umownego zgodnie z art. 56 i 58

KC: co do zasady umowa wywołuje takie skutki prawne, jakie – stosownie do odpowiednich przepisów – mogą zostać uznane za zgodne z zamiarem stron.

- a.) zgodnie z art. 56 i 58 KC mogą wystąpić przypadki, gdy skutki prawne nie będą w pełni odpowiadać woli stron; zostaną istotnie zmodyfikowane, wyłącznie z przypadkiem gdy żadne skutki prawne skutki w ogóle nie zaistnieją.
- b.) art. 56 KC stanowi, że umowa wywołuje skutki nie tylko wyrażone w niej samej, lecz również takie, które wynikają z ustawy, zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów. Ustawodawca wyznacza więc umowie rolę regulatora stosunków społecznych, uznając prawną relewantność jej skutków (powstanie, zmiana i zniesienie stosunku prawnego).
- c.) art. 56 KC oznacza, że umowa nie jest jedynym elementem określającym treść stosunków prawnych. Ustawodawca zakłada w omawianym przepisie wielość czynników kształtujących treść stosunku prawnego powstałego w następstwie zawarcia umowy. Uwidaczniają się tu wyraźnie różnice między umową a wynikającym z niej stosunkiem prawnym. Z reguły treść umowy jest uboższa od treści konkretnego stosunku prawnego, który powołała do życia. Ten ostatni bowiem kształtowany jest nie tylko przez umowę, lecz także przez czynniki wskazane w art. 56 KC.
- d.) mechanizm kształtowania stosunku prawnego przez umowę zapewnia umowie szczególne miejsce i preferuje jej postanowienia jako czynnik kształtujący treść stosunku umownego w ramach, których granice wyznaczają unormowania o charakterze imperatywnym. Uprawniony wydaje się wniosek, że zakres oddziaływania czynników oznaczonych w art. 56 KC na treść stosunku umownego nie może prowadzić do zbyt daleko idącego ograniczenia lub wyłączenia kształtującej funkcji umowy. Przyjęta w prawie polskim koncepcja umowy oparta jest bowiem na założeniu, że stanowi ona instrument, dzięki któremu strony mogą kształtować stosunki cywilnoprawne mocą swojej woli i nawiązuje wprost do zasady autonomii woli stron. Rola prawa powinna się więc co do zasady ograniczać do wyrażania woli stron (i zapewnienia im ochrony prawnej).
- e.) Zasada pewności prawa preferuje stosowanie wyłącznie literalnej treści umowy, bez jej uzupełnienia w oparciu o art. 56 KC.

20. Podział wykładni ze względu na jej stosunek do obowiązującego prawa. Z tego punktu widzenia wyróżnić można następujące typy wykładni:

- a.) wykładnię *secundum legem*, wykładnię *praeter legem*, wykładnię *contra legem*,
- b.) wykładnię *contra legem* (prawotwórczą) oraz wykładnię autentyczną,
- c.) wykładnię rozszerzającą i wykładnię *secundum legem*.

21. Zaznacz zdanie fałszywe: z art. 8 Konstytucji RP 1997 wynika nakaz stosowania wykładni prawa w sposób zgodny z Konstytucją oraz wykładni prokonstytucyjnej wszelkich aktów prawnych rangi niższej od Konstytucji. Stosowanie obu tych metod wykładni umożliwia „promieniowanie” ustawy zasadniczej na inne normy prawne, gwarantując spójność aksjologiczną systemu prawnego, pewność prawa oraz stabilizację i przewidywalność rozstrzygnięć:

- a.) Obie ww. metody wykładni są precyzyjnie rozróżniane w orzecznictwie TK; jest odrębna linia orzecznicza w obu nurtach orzecznictwa TK,
- b.) Wykładnia zgodna Konstytucją umożliwia ustalenie lub wykluczenie istnienia relacji zgodności między badanym przepisem a przepisem konstytucyjnym,
- c.) Wykładnia prokonstytucyjna umożliwia wskazanie takiego sposobu rozumienia przepisu, który najlepiej odpowiada normom, zasadom i wartościom konstytucyjnym,
- d.) W orzecznictwie sądowym podkreśla się, że wymóg stosowania wykładni prokonstytucyjnej obowiązuje tylko sądy, i nie ma odniesienia do organów administracji publicznej.

22. Wskaż prawidłową odpowiedź. Budowa normy prawnej. W teorii prawa wykształciły się następujące stanowiska na temat budowy normy prawnej:

- a.) koncepcja trójelementowa (norma prawna składa się z trzech elementów: hipotezy – określającą adresata i okoliczności zastosowania normy prawnej, dyspozycji – określającą nakaz lub zakaz określonego zachowania oraz sankcji – określającej negatywną konsekwencję zachowania niezgodnego z normą) oraz koncepcja dwuelementowa, tzw. koncepcją norm sprzężonych, gdzie norma składa się z merytorycznej normy sankcjonowanej – nakazująca lub zakazująca określonego zachowania oraz z normy sankcjonującej, która określa konsekwencje naruszenia normy sankcjonowanej,
- b.) koncepcja trójelementowa, a koncepcja dwuelementowa jest jej odmianą szczególną,
- c.) koncepcja dwuelementowa, gdzie norma składa się z hipotezy i dyspozycji.

23. Wykładnia przyjazna dla prawa europejskiego - polski system prawny obejmuje także korpus prawa europejskiego (wraz z *acquis communautaire*), dlatego zasada wykładni przyjaznej dla prawa europejskiego ma szczególne znaczenie. W polskim piśmiennictwie przyjmuje się, że:

- a.) Krajowe sądy i trybunały powinny tak wyklądać prawo wewnętrzne, aby w pełni (ze względu na *effet utile*) uwzględniło ono nie tylko literę, ale i ducha prawa europejskiego - w przypadku sprzeczności między prawem UE a prawem krajowym istnieje obowiązek przyjęcia pierwszeństwa prawu unijnemu przed prawem krajowym, w przypadku zaś luki w polskim prawie w drodze wykładni należy wyszukać rozwiązanie danego problemu wymaganego przez prawo UE,
- b.) Wykładnia prawa krajowego przyjazna prawu unijnemu zaczyna się na poziomie sądów krajowych, a wykładnia dokonywana przez sąd w pierwszej kolejności opiera się na wątpliwości w zakresie semantycznym lub aksjologicznym. Należy rozstrzygnąć czy w danej sytuacji prawo krajowe i unijne odnoszą się do tego samego zagadnienia, a jeśli tak, wówczas istnieje obowiązek wykładni proeuropejskiej,

- c.) Brak jest podstaw do odwołania się do prawa europejskiego w kwestii, która nie należy do zakresu prawa UE, jeżeli traktaty TUE i TFUE pozostawiają w wyłącznej gestii kraju członkowskiego daną dziedzinę prawa.

24. Funkcje prawa rozpatruje się w teorii prawa w różnych aspektach. Najbardziej powszechnym podziałem jest podział na:

- a.) funkcja stabilizująca i dynamizująca, funkcja ochronna i organizacyjna oraz funkcja represyjna i funkcja wychowawcza,
- b.) funkcja kontrolna, dystrybucyjna, funkcja regulacji konfliktów oraz funkcja partycypacyjna,
- c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.

25. Reguły kolizyjne. Reguły kolizyjne (reguły mające na celu usunięcie sprzeczności norm w systemie prawa) znajdują zastosowanie, gdy brak jest w systemie prawa odpowiedniego przepisu uchylającego przepisy niezgodne ze sobą. W nauce podkreśla się, że w tradycyjnym prawoznawstwie przyjmowano, że rolą reguł kolizyjnych jest eliminowanie (usuwanie) niezgodności między normami prawnymi. Takie podejście sugeruje, że reguły kolizyjne znajdują zastosowanie, gdy dokonano już interpretacji przepisów prawnych. W jej rezultacie uzyskano normy niezgodne między sobą w pewnym zakresie. Na gruncie współcześnie formułowanych koncepcji wykładni, a zwłaszcza na gruncie derywacyjnej koncepcji jako trafny przyjmuje się pogląd, że reguły kolizyjne są składnikiem rozwiniętej koncepcji źródeł prawa, a ich rolą jest zapobieganie powstawaniu kolizji norm w toku egzekucji przepisów prawa. Stosuje się podział na reguły kolizyjne I stopnia oraz II stopnia.

- a.) Reguły kolizyjne I stopnia obejmują: *Lex superior derogat legi inferiori, Lex specialis derogat legi generali oraz Lex posterior derogat legi priori,*
- b.) Reguły kolizyjne II stopnia (tzw. metareguły kolizyjne) obejmują: *Lex posterior generali non derogat legi priori speciali (lex priori specialis derogat legi posteriori generali), Lex superior priori derogat legi posteriori inferiori oraz Lex superior generalis derogat legi inferiori speciali,*
- c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.

26. Zasada racjonalności prawodawcy. Wskaż właściwą odpowiedź. Zasada racjonalności ustawodawcy stanowi jeden z fundamentów w teorii prawa. Przyjmuje się, że ustawodawca, stanowiąc normy prawne, kieruje się w swym działaniu określoną wiedzą i określonym systemem ocen, że każdy przepis jest wydawany celowo, w przepisach nie są ustanawiane normy ze sobą sprzeczne, ani też normy niemożliwe do zrealizowania. Zasada ta jest szeroko stosowana, omawiana i niekiedy modyfikowana:

- a.) w teorii prawa,
- b.) w orzecznictwie i doktrynie prawa,
- c.) obie odpowiedzi (1 i 2) są prawidłowe.

27. Zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji. Wskaż zdanie fałszywe:

- a.) W doktrynie prawa i judykaturze obowiązuje rozróżnienie trzech rodzajów bezpośredniego stosowania ustawy zasadniczej, tj. stosowanie samoistne Konstytucji, jej współstosowanie z ustawą oraz stosowanie kolizyjne ustawy i Konstytucji.
- b.) Stosowanie samoistne Konstytucji może mieć miejsce, gdy nie ma regulacji ustawowej dotyczącej danej materii, a regulacja konstytucyjna jest na tyle precyzyjna, że możliwe jest jej bezpośrednie stosowanie.

- c.) Współstosowanie Konstytucji i ustawy, nazywane w orzecznictwie „słabszą wersją bezpośredniego stosowania Konstytucji” jest najczęściej występującą formą bezpośredniego stosowania ustawy zasadniczej. Umożliwia ona ustalenie rozumienia przepisu ustawy w sposób uwzględniający treść norm, zasad i wartości konstytucyjnych (tzw. współstosowanie interpretacyjne).
- d.) Stosowanie kolizyjne ma miejsce, gdy dana materia jest regulowana przez Konstytucję i akt podkonstytucyjny, a ich równoczesne stosowanie nie jest możliwe nawet w wyniku wykładni. W przypadku ustawy, sąd powinien wystąpić z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego, bowiem bezpośrednie stosowanie Konstytucji nie uprawnia do pomijania niekonstytucyjnej ustawy przez sędziego. Jeśli sędzia stwierdzi niekonstytucyjność aktu niższej rangi (np. rozporządzenia), to może akt ten pominąć w procesie orzekania (jest to incydentalna kontroli konstytucyjności prawa).
- e.) W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że bez zastosowania procedury pytania prawnego do TK, sąd musi zastosować ustawę i nie jest dopuszczalna odmowa stosowania przez sąd przepisu ustawy, który jest sprzeczny z Konstytucją.

28. Wskaż błędną odpowiedź. Zgodnie z art. 193 Konstytucji, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem:

- a.) Interpretacja ściśle językowa wskazuje na dowolność sądu w przedstawieniu Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego.
- b.) Rezultat wykładni art. 193 Konstytucji jest zdeterminowany sposobem rozumienia zasady wyrażonej w art. 178 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którą sędziowie podlegają Konstytucji i ustawom.
- c.) Przyjęcie założenia o bezwzględnym związaniu sędziów unormowaniami ustawowymi oznacza obowiązek skorzystania z prawa do pytania prawnego do TK (zastosowanie bezwzględne art. 193 konstytucji)
- d.) Pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego jest jedynym sposobem kontroli przez sąd przepisu ustawy i odmowy jego zastosowania w razie uznania jego niekonstytucyjności.
- e.) Stosowanie Konstytucji nie jest zastrzeżone wyłącznie dla Trybunału Konstytucyjnego (art. 188 ust. 1), ale należy również do sądów, zarówno w przypadku zaistnienia luki w prawie lub w sytuacji stwierdzenia przez sąd, że przepis ustawy jest niezgodny z Konstytucją i nie powinien być zastosowany w konkretnej sprawie - formalnie przepis ten w dalszym ciągu pozostaje w systemie prawnym i może być stosowany przez inne sądy orzekające w takich samych sprawach.

29. Etapy stosowania prawa. Wskaż właściwą odpowiedź. W teorii prawa przyjmuje się, że etapy stosowania prawa obejmują:

- a.) wybór normy prawnej, ustalenie obowiązywania normy prawnej, wykładnia normy prawnej, ustalenie stanu faktycznego, subsumpcja, wybór konsekwencji prawnych, sformułowanie i uzasadnienie decyzji,
- b.) ustalenie stanu faktycznego, ustalenie obowiązującej dla danej sprawy normy prawnej, subsumpcja, wybór konsekwencji prawnych i sankcji,
- c.) wybór normy prawnej, ustalenie obowiązywania normy prawnej, subsumpcja, podjęcie decyzji o zastosowaniu normy prawnej.

30. Wskaż błędną odpowiedź. Państwo prawne i jego wartości należy, obok demokracji i poszanowania praw człowieka, do podstawowych filarów konstytucjonalizmu europejskiego. Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn.

- a.) W orzecznictwie TSUE przyjmuje się, że pojęcie państwa prawnego z art. 2 TUE jest pojęciem zbiorczym, i o zmiennej treści, na którą składa się kilka elementów o różnym statusie deontologicznym (wartości, zasady prawa).
- b.) Komisja Europejska do elementów rządów prawa wspólnych w tradycji konstytucyjnej państw członkowskich zalicza takie zasady prawa jak: legalność, pewność prawa, zakaz arbitralnego wykonywania władzy wykonawczej, efektywna ochrona sądowa przez niezawisły i bezstronny sąd, łącznie z poszanowaniem praw podstawowych, podziałem władz i równości wobec prawa (tak: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – *Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej*, Bruksela, 30.09.2020 r., COM(2020) 580 final).
- c.) TSUE odpuścił w orzecznictwie, aby na poziomie Państw Członkowskich UE – bez uszczerbku dla art. 2 TUE - dowolnie kształtować zasadę domniemania legalności aktów instytucji UE oraz zasadę podziału władz i zasadę niezawisłość sędziowskiej.

31. Zaznacz właściwą odpowiedź. „Zalecenie w sprawie praworządności” (*rule of law recommendation*), skierowane do państwa członkowskiego UE łamiącego praworządność (zgodnie z dokumentem Komisji Europejskiej z 11.03.2014 r. pt. Komunikat do Parlamentu Europejskiego i Rady – „*Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności*”) oznacza:

- a.) automatyczne zastosowanie sankcji przewidzianych w traktatach unijnych (TUE i TFUE),
- b.) jest to wyłącznie jeden z etapów reakcji KE na naruszenie praworządności przez państwo członkowskie, a trzeci etap procedury polega na kontroli wykonania zaleceń poprzez KE (tzw. follow up).

32. Wskaż zdanie fałszywe. Europejska inicjatywa obywatelska (EIO) w swoich założeniach miała stanowić odpowiedź na występujący w Unii Europejskiej deficyt demokratyczny. Europejska inicjatywa obywatelska stanowi środek, dzięki któremu obywatele mogą wpłynąć na kształt przyjmowanego w Unii Europejskiej prawodawstwa. Podstawę prawną procedury EIO stanowią: art. 11 ust. 4 Traktatu o UE, art. 24 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu UE¹ oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/788 z 17 kwietnia 2019 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Na podstawie tych regulacji:

- a.) 1 mln obywateli UE, pochodzących co najmniej z jednej czwartej państw członkowskich posiada prawo wezwania Komisji Europejskiej do wystąpienia z wnioskiem w sprawach, których stosowanie Traktatów wymaga aktu prawnego Unii,
- b.) Zakres wniosku nie może wychodzić poza uprawnienia prawodawcze Komisji i włącznie może dotyczyć dziedzin, w których KE ma uprawnienia do przedkładania wniosków legislacyjnych,
- c.) Wnioski do KE na podstawie EIO miały znaczący wpływ na prawodawstwo Komisji Europejskiej i spowodowały, że Komisja wyraziła gotowość do przyjęcia kilkudziesięciu wniosków legislacyjnych.

33. Wskaż zdanie fałszywe. Granice prawa, rozumianego jako system normatywny prawa pozytywnego oraz system norm moralnych należy rozumieć jako zbiór norm tworzonych przez:

- a.) Prawo pozytywne, prawotwórczą wykładnię przepisów prawa oraz prawotwórcze orzecznictwo sądów,
- b.) Wyłącznie prawo pozytywne - Konstytucje i inne akty prawne, w hierarchii określonej w Konstytucji. Normy pozaustawowe nie mogą być rozumiane jako prawo obowiązujące.